

Тінь за тобою

КУПИТИ

1925 рік, Київ. Здавалося б, не і початок нового етапу. Але живі й мертві цього міста не можуть відпустити пережите. У чудернацькому клубку сплелися долі людей, демонів, привидів і тих, хто існує на межі. Новачок карного розшуку агент Корній Левицький отримує перше завдання, яке підштовхує його розібратися зі своїм минулим, а також у несподіваний і містичний спосіб виводить на слід маніяка, який полює на дівчат.

ЛІЛІЯ ЧЕРЕН

ПІНЬ ЗА ТОБОЮ

Віхблa

Лілія Черен

Тінь за тобою

Роман

Віхля

Київ · 2024

УДК 821.161.2'06-312.4

Ч-43

Черен Лілія

Ч-43 Тінь за тобою : роман / Лілія Черен. — К. : Віхола, 2024. — 272 с. — (Серія «Худліт. Проза»).

ISBN 978-617-8517-10-6

1925 рік, Київ. Здавалося б, неп і початок нового етапу. Але живі й мертві цього міста не можуть відпустити пережите. У чудернацькому клубку сплелися долі людей, демонів, привидів і тих, хто існує на межі. Новачок карного розшуку агент Корній Левицький отримує перше завдання, яке підштовхує його розібратися зі своїм минулим, а також у несподіваний і містичний спосіб виводить на слід маніяка, який полює на дівчат.

УДК 821.161.2'06-312.4

Усі права застережено. Будь-яку частину цього видання в будь-якій формі та будь-яким способом без письмової згоди видавництва і правовласників відтворювати заборонено

© Лілія Черен, 2024

© Юлія Зінченко, обкладинка, 2024

© ТОВ «Віхола», виключна ліцензія на видання, оригінал-макет, 2024

Розділ 1. Коли всі дороги перетинаються

1

Київ, п'ятниця, 19 червня 1925 року

— Чого тобі обов'язково хочеться кімнату саме тут? — запитав Ігор.

— Того! — відповіла Ада.

— Пам'ятаєш, коли ми курили з двірником, він сказав, що тут когось убили? По всій квартирі були калюжі крові.

— Ну то й що? — кинула Ада похмуро.

І справді, де у зраненому війною та революціями місті не було своїх моторошних історій?

Але цей невеличкий цегляний будинок був таки добряче пошарпаний і, попри житлову кризу, кілька років стояв пустою. Частина вікон сумовито зяяла дірками, інша — затулена жовтою фанерою. А до вхідних дверей, забитих дошками, ще зовсім нещодавно було не пройти. Мало що залишилося й від колись розкішного саду і квітника. Про яблука, вишні та груші нагадували лише зрізані пеньки, від яких пішли молоді пагони. А всюди панували бур'яни і напівдикі коти.

Втім, уже кілька місяців, як дошки з дверей зняли й недбало відкинули вбік. А доріжку, порослу травою, навіть інколи обкошували.

Зміни були пов'язані з тим, що недавно вирішили привести хоча б кілька квартир до ладу й заселити. А ту частину будинку, де пройшлася нещадна пожежа, відновити пізніше.

Вхідні двері заскрипіли і грюкнули, клацнувши замком. У несподіваній вогкій темноті коридору Ігорю стало незатишно, якщо не сказати моторошно. А валізи його коханки раптом ніби стали важчими.

Проте Аді впевненості, здається, не бракувало, вона безпомилково знаходила дорогу в темряві.

Ігор зайшов у кімнату, переборюючи огиду, акуратно поставив валізу на запилену підлогу, пройшовся і, демонстративно обвівши поглядом обдерті стіни, виніс свій вердикт:

— Ти могла б знайти щось і краще. Навіть за всієї нестачі житла у Києві.

— Могла б, — відказала Ада, сіла на свою валізу, поклала ногу на ногу й закурила. Таке враження, що навіть сидючи дівчина дивилася на нього зверху вниз. Ігор, нижчий за неї на пів голови, під її гострим поглядом рідко коли почувався впевнено. Ось і тепер вона сиділа на своїй валізі, немов якась древня гнівлива богиня на троні.

Чоловік тупцяв на місці. Йому, власне, й подітися не було куди. Хіба вмотитися на запилюжене незаслане ліжко чи надламаний стілець. Але він відверто гидував.

— Що, не подобається? — поцікавилася Ада, мружачи свої крижані й темні, як безодня, очі.

— Не дуже, — відповів Ігор.

— То йди геть! Мене від твоєї нудоти вже нудить.

— Але ж я думав, ми побачимося...

— Ну й побачилися.

— Щоб я допер тобі валізи? — запитав прямо і сам здивувався своєму нахабству.

— Ти ж сам просив мене про зустріч. Ось і я! — Ада була схожа на роздратовану ліниву кицьку, всередині якої вже нуртує вулкан емоцій, але сама вона сидить незворушно, як сфінкс, і лише хвіст гуляє туди-сюди, прибиваючи... пилюку. Так, все тут було вкрито пилом. І ще — незрозумілими плямами. І навіть сонця не було видно крізь брудні шибки.

Цієї миті Ігорю раптом спало на думку, що їхні стосунки з Адою закінчено. Звісно, вона його використовувала весь цей час. Але, схоже, він їй набрид навіть із пакетом усіх благ і грошей, що додавалися до його невмілого кохання.

Ігор роздратовано підчепив краєм начищеного черевика роздерту книжку. Здається, залишки бібліотеки — це та невелика частка речей, яку не потягли загребущі мародери. На одній із видертих сторінок книг і журналів, що всіяли підлогу, в центрі лотоса спочивала рудоволоса німфа.

— Чув, один поет вкривається газетами і своїми віршами. А ти, як замерзнеш, будеш моститися під мистецькими журналами. Тут їх як гною, а ти ж таке любиш! — буркнув Ігор. Ада подивилася на нього з відразою. Розмова не клеїлася.

Наостанок кинув:

— Коли набридне, ти знаєш, де і як мене знайти!

Чоловік пішов, Ада докурила цигарку. А потім, не поспішаючи, витягнула другу.

Якщо бути чесною, то їй також було страшенно незатишно в цій кімнаті. І найперше, що хотілося зробити — це втекти, не озираючись. Але вона вміла бути впертою і йти наперекір своїм страхам.

Чи живуть у цій комунальній квартирі ще люди? Певно, що балакучий дідок-двірник усе розповів Ігорю, але Ада, коли чоловіки почали за куривом говорити, покvapно відійшла подалі. Ці короткі теревені її коханця завжди страшенно діяли на нерви. І те, як він, ніби виправдовуючись, після кожної розмови говорив їй: «Так робляться справи, дороженька». Звісно, знати, чи є в неї сусіди, справді було б корисно. Щоби, бува, не натрапити на когось допитливого і говіркового. А так доведеться оглянути будинок, сподіваючись, що в будній день усі на роботі чи на навчанні.

У коридорі стіни глипали самотністю і запустінням. Підбори лунко цокали по незасланому паркету. Той рипів у відповідь. Якби не якесь гугняве чоловіче буркотіння за дверима однієї з кімнат, то можна було би подумати, що Ада — єдина мешканка не тільки квартири, а й усього будинку.

Але ж ні, з кухні долинали голоси. Зайти чи повернутися до себе? Ада боролася із нудотним, млосним відчуттям. Ні, навіщо це їй? Вона відсмикнула назад руку, яка вже була завмерла над ручкою дверей.

Обернулася — і аж відсахнулася від несподіванки. За її спиною стояла маленька жінка з блідим обличчям і червоними заплаканими очима. Та скрикнула і якось незграбно й перелякано відстрибнула від Ади.

— Та не лякайтеся так! Я ваша нова сусідка, — сказала Ада, але жінка, схоже, ще більше розхвилювалася. — Хочете підзаробити?

Незнайомка, здавалося, не розчула запитання. Вона ловила ротом повітря, як риба. І якби якомусь художнику колись і закортіло її намалювати, то його твір міг би цілком позмагатися з «Офелією» Джона Еверетта Мілле. Врешті жінка-примара прошелестіла сухими губами:

— Що?

— Мені треба кімнату прибрати, я заплачу.

— Як ви..? — жінка почала щось говорити, але затнулася і ще раз подивовано зиркнула на Аду.

— Ви — іноземка? Українську розумієте? — дратувалася Ада, втрачаючи терпіння.

Жінка кивнула, мукнула щось невиразне й замовкла.

«Якась причинна», — подумала Ада. Прибирати, не прибирати — яка врешті різниця? Тільки повітря тут важке, сире...

— Ну, як хочете! — стонула плечима й пішла на ґанок із черговою папіроскою.

Вже починала спадати спека, і можна було вдихнути на повні груди. Бур'яни навколо хоча й свідчили про запустіння, а проте відгороджували від метушні міста. Здавалося, що воно, з усіма турботами та поспіхом, десь геть далеко.

Біля старої яблуні, що єдина не пішла на дрова в часи війни і революцій, зібралася зграйка романтично налаштованих котів. Худі й зворохоблені, вони дивилися на Аду голодними очима.

— Мурра-а, мурра-а, — завела свою тужливу пісню кицька.

— Чудово, ще вашого концерту тут не вистачало, — пробурмотіла дівчина. І згадала про Ігоря. Його затуманений погляд і липкі пестоці. Здавалося б, мало тішити, що хтось її прагне. І таких чоловіків завжди вистачало. Та нічого, крім роздратування й відрази, не відчувала.

Але Ігор, найімовірніше, більше не повернеться. До того ж вона вже все продумала й вирішила. Лишилося недовго — і все буде зроблено. На цих думках ніби якийсь важкий тягар упав із плечей Ади, і дівчина вперше за весь час розслаблено видихнула.

Вона не знала, що її в цю мить зацікавлено розглядали через вікно кухні дві жінки.

— Оце вона — наша нова сусідка, — сказала низенька, попри спеку, кутаючись у сіру хустку.

Друга жінка, висока, з коротким волоссям, що стирчало навсібіч, як золота ледова грива, голосно позіхнула, потягуючись аж до хрускоту, і недовіжливо поглянула на Аду:

— Мусю, ти впевнена?

— Так. У нас була... хм... дуже коротка розмова.

— Що за дурня! — жінка спохмурніла і склала руки на грудях.

— Я з нею справді говорила, Леоніло, — мовила Муся, позираючи

знизу вгору.

2

Київ, п'ятниця, 3 липня 1925 року

— Лєвіцькій!

— Я!

Нещодавно Головний на хвилі українізації взяв собі за звичку починати говорити ламаною українською, ніби навмисно перекручуючи слова й наголоси, у прізвищах включно, а потім продовжувати своєю рідною російською¹. Його манеру наслідувала більшість підлеглих.

— Маєте першу справу! — Головний зробив глибоку затяжку, а потім поважно кивнув у бік теки, що лежала на кутку столу. — Є старий революціонер і комуніст, наш товариш Сава Петрович. Учора він спеціально прийшов у Губкаррозшук², щоб заявити про замах, який на нього готується. Підозрює сусідів по квартирі. Маєте доручення з цим негайно розібратися. У папці знайдете адресу й інші деталі.

Головний зробив паузу, і в його накуреному кабінеті зробилося тихо. Тільки за дверима чулося цокання друкарських машинок. Інші агенти теж зберігали мовчанку.

— Що, языка проковтнув?! Все зрозумів?

— Так, звісно! — відповів Корній, приховуючи хвилювання.

— То вперед! Чого стоїш! — керівник кивнув на двері, мовляв, геть звідси, йди вже працюй.

Новачок схопив папку зі справою і вискочив із кабінету. Щойно за ним зачинилися двері, присутні вибухнули сміхом.

— «Так, звісно!» — перекривив агент Муславський.

— Якби ви його так швидко не спроводили, їй-богу, я б не втримався, — агент Баталов справді вже настільки реготав, що мусив втирати грубими пальцями зволожені очі.

— «Їй-богу»! — передражнив Муславський уже Баталова. — Ти ще перехрестись!

— Це фігура мови така, — колега спробував виправдатися, але згадав новачка й знову зайнявся реготом.

Головний посміхався лише кутиком губ, двома пальцями закручуючи вуса догори. Але його підлеглі бачили: керівник задоволений своєю витівкою.

— Що?! А що трапилося? — допитувався пухкенький, як рожеве тістечко, секретар Селєзенєв, повертаючись то до одного колеги, то до іншого.

— Товариш Сава Петрович, при всій нашій до нього повазі, трохи не при своєму розумі, — делікатно сформулював Баталов.

— Біла гарячка у нього! — заявив Головний. — А нам треба провчити одне щеня, яке до нас на службу поступило. Хай помучиться з Петровичем.

— Прислали з харківської школи³, як якусь подачку! Ніби ми тут свої кадри не готуємо! — процідив крізь зуби Муславський. — Чим погані наші тримісячні курси, організовані при Либідському районі міліції для молодшого складу? Чи Київська школа Каррозшуку, яку проводить товариш Бернштейн? Ті ж основи кримінального й цивільного кодексу та радянська конституція. Є науково-технічний кабінет із розшукової справи, бібліотека. Що ще треба?! Але після цих курсів недоучки не вважають, що вони вже велике харківське цабе, яке, порошу не нюхавши, вже думає, ніби щось знає!

— Це не Харків — це походження, — поправив Головний. — Ось так, бачте, буває. Довго вичищали з наших лав шкідливих і небезпечних ворогів революції, усяких антирадянських елементів, а тепер із такими, як Левицький, доводиться возитися.

Селєзенєв осмикнув комір косоворотки, що ніби душила його товсту шию, і потім запитав:

— А хіба Корній — буржуазний елемент?

— Загалом — сирота, а по факту — син гнилої інтелігенції, професури, — відповів Муславський.

Головний роздратовано пахкав цигаркою. З одного боку, неукомплектованість штату й плинність кадрів, з іншого — ось таке сумнівної якості поповнення. А з центру-то тиснуть! Результативність їм подавай!

«Нічого, доживемо до наступної “чистки” і попрощаємося з Корнієм», — заспокоїв себе Головний.

Київ, п'ятниця, 3 липня 1925 року

Важкі двері грюкнули за Корнієм. Нарешті надворі, нарешті можна спокійно дихати! Від курива йому стискалися легені, дерло в горлі, аж підкочувала нудота. Він ненавидів цигарковий дим, а всі навколо тільки те й робили, що диміли, як парова машина.

Коли вже людям заборонять палити у приміщенні?

Зліва виблискував на сонці Михайлівський Золотоверхий собор. Справа виднілася Софія і пам'ятник Богдану Хмельницькому. Чомусь із усіх спогадів пам'ять Корнія найперше вихопила не паради й мітинги, незмінні супутники недавніх постійних змін влади, а чийсь невеличкий городець із картоплею і капустою між розібраної бруківки. І дівчину, яка тягала лантухи з листям для своїх кролів, що жили просто під балконом будинку на Софійському майдані... Де тепер ці люди-примари з голодного двадцятого? Їхні сліди розчинилися, ніби й не було їх ніколи, бо це тисячолітнє місто навчилося оновлюватися й відроджуватися з найбільших потрясінь, немовби пташка фенікс, але й безжально стирати людей та їхні історії.

Ось і зараз місто було вже геть інше. А площа Червоних героїв Перекопу⁴ муляла незвичною назвою, як нові черевики.

Корній перейшов дорогу і став у тінь під тополею. Мав своє перше завдання, треба було розібратися без докучливого цигаркового диму. Розгорнув теку, глянув на адресу — і враз посеред літа його ніби обпекло морозом. Ще раз проглянув, і ще — аби переконатися, що прочитав правильно.

— Не може бути! — сказав сам до себе й повторив: — Не може бути!

А потім згадав, що стоїть під вікнами установи, громіздкої будівлі колишніх присутствених місць⁵. І що зараз у будь-який момент його може помітити з вікна хтось із колег чи перестріти на дорозі. Хтось із тих, хто не дуже йому радий. Тому мусив швидко опанувати себе. Врешті, все, що від нього вимагалось, — це піти в будинок, поговорити зі скаржником, розпитати його сусідів. Нічого надзвичайного.

Що вже поробиш... Хай як старанно оминав він свій колишній дім,

але рано чи пізно мусив його побачити. То нехай уже це буде по роботі.

Корній спробував зосередитися на завданні, але із закамарків пам'яті почали продиратися непрохані спогади про останні дні його дитинства з далекого, майже нереального вісімнадцятого року.

Коли більшовики обстрілювали Київ⁶ і будинок почав двигтіти від канонади, аж дзвенів посуд, батьки Корнуся розпочали гру із вгадування, яка ж кімната безпечніша. Дехто з киян тоді запевняв, що може точно вгадати, куди прилетять ядра, а куди — точно ні. Але ці прогнози рідко справджувалися...

Спершу його ховали під ліжком із перинами, але згодом обрали маленький льох, у який вела ляда з кухні сусідів. У тому крихітному погребі місця вистачало хіба на двох. Хлопчика мама загортала від холоду у свою шубу, і йому було незручно через таку мамину опіку перед Кетті-Босс, гарненькою сімнадцятирічною сусідкою. Звісно, вони мали величезну різницю у віці, щоб ця симпатія була взаємною: худючий, як жердина, дванадцятилітній хлопчисько навряд чи міг зацікавити вже дорослу дівчину.

Вона то жартівливо, але вже по-жіночому вміло фліртувала з ним, то ніяковіла від вимушеної близькості, то бралася опікати, ніби мамуся. А ще ділилася м'ятними карамельками «Кетті-Босс» із кав'ярні «Семадені». Їх вона діставала з маленької металевої коробочки, яку тієї зими завжди носила із собою. Так сусідка й лишилася в пам'яті як Кетті-Босс. Батьки називали її Делюсею. Але яке в неї було справжнє ім'я? Дивно, проте Корній не міг цього пригадати.

Зате пам'ятав, як заздрих сусідським хлопчикам, які вистрибували на вулицю, немов горобці, збирати гарячі осколки, коли артобстріл на кілька хвилин припинявся. Йому, єдиній пізній і хворобливій дитині університетського професора, такі ризиковані вуличні ігри були заборонені.

Це об'єднувало його із Кетті-Босс, також «кімнатною дитиною». До тих подій вона майже всю зиму прокашляла вдома, обгорнута товстим в'язаним шарфом навколо вічно хворого горла. Але, на відміну від Корнуся, дівчина, здається, не переймалася вимушеним відлюдництвом. Усе, що їй було потрібно, — це заритися в подушки й ковдри, і, здавшись на милість турботливих, люблячих батьків, вивчати їхню бібліотеку. Схоже, найбільше Кетті-Босс дратувало те, що заради

безпеки мусить залишати в кімнаті недочитані книги чи незавершену картину й просиджувати годинами у льосі.

Коли ж той кволий каганець, залишений батьками, згасав, вони мимоволі притискалися ближче одне до одного. Тоді Кетті-Босс починала тремтливим голосом розповідати щось із раніше прочитаного. І ці історії давали можливість на якусь мить втекти від божевілья постійних обстрілів, нав'язливого голоду і страху...

Заглиблений в уривчасті спогади, Корній прокладав маршрут через гамір міста, не помічаючи нічого навкруги. Ні дзеленчання трамвая, ні сердиті окрики візників, ні випадкові стусани перехожих не зачіпали його. Йшов, немов сновида, й сам не помічав того, наскільки його вибило з колії це несподіване завдання.

Хоч як налаштовував себе Корній на спокійну впевненість, але тільки-но побачив занедбану, але таку знайому садибу, внутрішньо затремтів, зіщулився, ніби малий хлопчисько. Бачив обгорілу частину будівлі — й перед очима поставав той день, коли снаряд більшовиків влучив у їхню квартиру...

Знову спробував узяти емоції під контроль. Все, що йому було потрібно зараз, — це пройти знайомою стежкою крізь покинутий сад, повз тужливу старезну яблуню і зайти в будинок. Вдих, видих. Корній рішуче натиснув на клямку і переступив поріг. Усередині його огорнула пітьма. Спробував намацати вимикач, але той не працював. Зате рука була тепер у пилюці й чомусь липкому.

Десь в глибині коридору лунали приглушені голоси, і від зачинених дверей струменіла маленька цівка світла. Саме на неї Корній і рушив, як на орієнтир, на ходу пригадуючи розташування кімнат квартири колишніх сусідів. А он там була кухня... Перед тим як увійти, зупинився і прислухався до розмови за дверима:

— ...ось така історія... — сказав жіночий міцний, але здавлений голос. І Корній упізнав те тремтіння, з яким звучать слова, коли їх душать невиплакані сльози. — Дивно, минуло стільки часу, а я його не можу забути. Він тримає мене тут, не відпускає. Як його не стало, здається, серце розірвалося...

За дверима чулися жіночі схлипування. Очевидно, що гірко було не тільки оповідачці, а і її слухачкам.

Корнію стало незручно, що він мимоволі підслухав таке інтимне. Та

треба було зайти, щоб зорієнтуватися у квартирі й розшукати Саву Петровича, але хлопець стояв нерішуче, тихенько переминаючись із ноги на ногу. Машинально пробував витерти брудні руки об штани. Коли мовчанка затягнулася, подумав, що саме час постукати і заявити про свою присутність, але жінка знову заговорила:

— Він був ідеальним, — голос звучав із твердою ніжністю. — Ви зараз будете сміятися, що я дурна якась. Але якщо на цьому світі бувають ідеальні чоловіки, то оце й був він! І як?! Як усвідомити таку втрату?! Як забути? Відпустити?

— Леоніло, ти справді дурна! — обізвався інший голос, хрипкий, холодний.

— Адо! — якась уже третя жінка спробувала м'яко урвати критику, але їй це не вдалося.

— Дурна, і я скажу чому. Ось це кохання — це якась така рідкість... Я, чесно кажучи, насправді не дуже-то в нього й вірю. Але якщо ти переконуєш, що все ось так гарненько і романтично було, з цими всіма охами й ахами... То, слухай, Леоніло, та я тобі заздрю!

— Чому заздриш?! Чому тут заздрити? Що я втратила свого коханого?!

— Так, тому що ти його мала! Я ж кажу, це рідкість, якась дивовижа. Як бивень мамонта в музеї.

— При чому тут мамонт?! — Леоніла дратувалася все дужче й дужче.

— А до того, що ти мала щось цінне й рідкісне, хай і на якусь мить...

— Адо!.. — зітхнула третя жінка, цього разу вже зовсім по-іншому, вимовила ім'я з боєм, зі знанням чогось, про що Корній не знав.

І знову мовчанка, і знову хлопець думав, увійти чи зачекати. І знову хтось порушив тишу. Цього разу це був голос старої жінки:

— Це все гарні історії, але не задурюйте мені голову, дівчата. Вам тут не місце!

«Здається, ці жіночі балачки триватимуть вічно!» — роздратовано подумав Корній. І сам себе присоромив, що розкис сьогодні, як якийсь тютій. Рішуче постукав, увійшов у кімнату й примружився: у темному коридорі очі відвикли від світла, а тепер крізь два великі незашторені вікна просто межі очі безжально світило липнєве сонце. Але вже за якусь мить почав розрізняти силуети чотирьох жінок. Троє з них сиділо за кухонним столом. Ще одна жінка курила через мундштук

біля кватирки, похмуро позираючи своїми темно підфарбованими очима.

«Чудово, знову куриво», — кинув насуплений погляд Корній.

— Доброго дня, громадянки, — привітався вже вголос.

Присутні замовкли і здивовано роззирнулися одна до одної, ніби питаючи, що за дивина перед ними. Тільки старша жінка поглядала самовдоволено на молодших, а кутики її тонких сухих губ ніби говорили: «А я ж вам казала!».

«Підслуховував про кохання, а ніби урвав розмову про планування контрреволюційної змови! Жінки справді бувають дуже дивні», — подумав Корній.

— Доброго дня, а ви, власне, хто? — безцеремонно перейшла до справи та, чий голос Корній визначив як Леонілін. Це була, немовби з каменю різьблена, висока блондинка. На її обличчі не було й сліду від якихось сентиментів, які він мимоволі підслухав ще мить тому. Ніби господиня, вона одразу підвелася з-за столу, щоб рушити йому назустріч. Корній зробив крок назад до дверей, але, приховавши збентеження, відповів:

— Агент карного розшуку Корній Левицький. Прибув розбиратися. До нас надійшла скарга від Сави Петровича Безуглого. Він же тут проживає?

— Агент! — зневажливо пирхнула дівчина біля вікна.

— Тут проживає! А що за скарга? — продовжила свій допит Леоніла. На мить Корній відволікся і подумав, що для цього занедбаного будинку й обідраної кухні жінка вбрана аж надто святково, у сліпучо-білу сукню з яскравими пурпуровими квітами на ній. Але ж не про вбрання він прийшов говорити! У голові був ніби кисіль. Чомусь раптом стало надто важко складати думки в речення і виокремлювати їх у головне...

— Скарга на те, що громадянки, які мешкають із ним у комунальній квартирі, становлять для нього загрозу, — Корній роззирнувся на всіх присутніх жінок і відчув себе дурнем.

— Загрозу! — хмикнула стара жінка за столом.

— А ви, власне, хто? — запитав сухо Корній, продовжуючи грати свою роль. І що невпевненіше почувався, то суворіше хмурих брови.

— А ніхто! — відказала стара. — Якщо вам до квартиранток чи до

того алкоголіка, то я вам не потрібна. Не живу я тут!

І на цих словах жінка підвелася, підхопила свого кошика й квапливо пошкutilьгала повз Корнія, припадаючи на праву ногу. Коли ж порівнялася з ним, торкнулася його передпліччя і сказала:

— Поговоріть тут, не буду заважати. До зустрічі!

А на Корнія вже насувалася Леоніла:

— Ну що, давайте знайомитися! Ви проходите, проходите, будь ласка! Сідайте за стіл!

— Чаю? — схопилася з-за столу тихенька маленька жіночка, яка куталась у сіру хустку.

— І пундиків з маком! — зіронізувала дівчина біля вікна, випускаючи чергове кільце з диму.

Корній сів за стіл, виклав теку, взяв чистий аркуш та олівець. І ще якусь мить вагався класти свої обпечені руки на стіл, де їх добре було би видно іншим. Так завжди бувало в присутності незнайомців, і він уже за звичкою поборов у собі цей знайомий внутрішній спротив.

А маленька жіночка справді поставила на стіл тарілку з пиріжками.

— Я на службі, — Корній неохоче відсунув пригощення від себе. — Ви всі тут проживаєте?

— Так, — відповіла Леоніла.

— Дивно, а в мене тут тільки заява Сави Петровича і жодних відомостей про вас, — хлопець вчергове зашарівся, зрозумівши, що мимоволі зауважив неналежну роботу своєї установи. А ще усвідомив, що навіть не вивчив як слід власне зміст скарги, бо після того, як прочитав адресу будинку, решта літер то зливалась у єдину нечитабельну масу, то стрибала, як козенята. Від мультяшних думок про непрофесійність своєї поведінки ще більше захвилювався, тому знову насупив брови й сухо проказав: — Назвіть, будь ласка, своє ім'я, прізвище і по батькові!

— Сердюк Леоніла Михайлівна.

Корній схилив голову й почав дряпати папір неслухняним олівцем.

— Буцька Марія Павлівна, — не чекаючи його запитання, показала маленька жінка, сідаючи на стілець поруч із ним і підсуваючи ближче до нього тарілку з пиріжками.

Поруч на примусі забурчав, захвилювався чайник.

— Наступна, — не підводячи голови, запитав Корній.

— Ада, Антонович Аделіна Василівна, — відповіла дівчина біля вікна.

— Як? — перепитав Корній хрипко.

— Антонович Аделіна Василівна, — повторила протяжно, з натиском.

— Деля? — перепитав знову, а про себе подумав: «Невже Кетті-Босс? Це ж якесь божевілля!»

— Так, Корнусь, — проказала його дитяче ім'я холодно, ніби насміхаючись.

І тепер погляди всіх трьох жінок звернулися до нього, пронизуючи, немов рентгеном. Вивчали його, як кіт у грайливому настрої вивчає мишу. Ніби промовляли до нього: «Ми знаємо тебе і твою історію, а ти нас — ні».

Якби на цій убогій кухні був гарний старовинний годинник, то він би мав зловісно бемкнути в цю мить. А натомість, розчинивши навстіж двері, в кухню увірвався рудий вусань невизначеного віку із поораним зморшками і віспою обличчям. Він ніс за собою терпкий запах махорки і прілих онуч. Здається, забрьохані чоботи не знали вакси ще з часів революції. Можливо, навіть 1905 року. У них недбало були заправлені ношені-переношені галіфе. Зверху на голе тіло старий революціонер одягнув таку ж стражденну шинель.

— Харе бузіть! — хрипко сказав він, гикнув і почухав свій голий хирлявий живіт.

— Це ви до мене? — запитав Корній.

— Що? Га? — чоловік повернув до гостя неслухняну голову з рідким немитим волоссям.

— Я... Доброго дня, товаришу! Я — агент карного розшуку Корній Левицький. Це ви вчора приходили до нас із скаргою? Ви ж Сава Петрович Безуглий?

— Що? А! Точно, приходив, — п'яно махнув головою чоловік і, втрачаючи координацію, заточився.

— Я прийшов вивчити ваше питання. Чи могли б ми поговорити наодинці?

— Чого не?! Гавно вапрос! Уже говоримо! — із глухим ударом Сава Петрович стукнув себе у груди, хитаючись, підійшов до вільного стільця і впав на нього.

— Наодинці? — повторив Корній і зиркнув на жінок, які мовчки спостерігали за діалогом.

— Аякже! — знову кивнув чоловік і підставив руку під важку голову.
— Я тобі все розкажу! Я — заслужений партпрацівник із 1908 року, учасник громадянської війни! Випить є?

— Хм... Немає...

— Ай! — розчаровано махнув рукою Сава Петрович.

— Перепрошую, товаришу, у вас була скарга... Чи могли б ви розповісти детальніше? — не здавався Корній.

— Коти!

— Що коти? — збентежено перепитав агент.

— Приходять, дивляться і йдуть! Світять своїми пекельними очиськами, бісове поріддя!

Якась мала би бути межа витримки Корнія. І сьогодні останньою краплею вервечки дивних подій стало те, що партієць говорив про «пекельні очиська» і «бісове поріддя». Брови хлопця здивовано сіпнулися вгору. Усвідомив миттєво, що це лише початок цієї ганебної розмови. Певно, зараз його колеги добряче потішаються над ним.

— Бісівське поріддя задумало контрреволюцію, так сказати. Я їм «харе бузіть», а вони нявчать і стогнуть.

— Коти? — перепитав незворушно Корній і побачив, як Ада підібгала губи у глузливій посмішці, Леоніла закотила очі, а Муся зітхнула, потупивши погляд.

— І коти! — піддакнув чоловік.

— І? Тобто є ще хтось?

— Так! Відьми!

— Добре, образно кажучи, це відьми... Ви когось конкретного маєте на увазі? — і Корній позирнув на присутніх жінок.

— Їх! — і Сава Петрович невизначено показав рукою в напрямку коридору. — Скрутили лампочку, суки!

— Був підпийлий, збив чоботом, — пояснила Леоніла.

— Тепер темно, як у пеклі, — продовжив далі Сава Петрович, не звертаючи уваги на зауваження жінки. — Ходять туди-сюди голими, лякають своїми цицьками. І дзеркало побили.

— Нализався, побачив себе голим у дзеркалі та й накинувся з кулаками, — розтлумачила знову Леоніла і вказала Корнію на замотану

у скривавлену брудну ганчірку правицю Сави Петровича.

— Та ще й сміються так моторошно, аж до кісток пробирає. Або нявчать... Але найголовніше... — Сава Петрович стишив голос і нахилився до хлопця, дихнувши перегаром і густим запахом махорки.
— ...це їхнє послання!

— Тобто у вас є записка від тих, хто вам погрожує? — уточнив Корній, намагаючись зачепитися хоча б за щось матеріальне й реальне у цій маячні.

— Написали на стінах, що я захлинуся кров'ю!

— Напис на стіні, чудово! Покажете?

— А ти не бачиш? Усі стіни обкалякані! І кров усюди! — І Сава Петрович зірвався зі стільця, підбіг до однієї зі стін. — Ось тут написано, крупно так, як плакат у ленкомнаті! І на тій стіні також! Он... «Ленін — живий, а ти помреш і кров'ю своєю захлинешся», «Хай живе революція, а ти, стерво, здохнеш!». Це ж хто придумав таке? Точно відьми! Контрреволюція!

Розхристаний Сава Петрович стрибав то до однієї стіни, то до іншої, тиявав в облущені закіптявілі стіни своїм кістлявим пальцем, тільки поли шинелі безславно лопотіли об галіфе.

— Ясно, — промовив Корній і закрив теку.

На примусі обурено торохкотів кришкою забутий чайник.

4

Київ, п'ятниця, 3 липня 1925 року

Трамвай скажено дзвенів, сварилися між собою юні продавці зельтерської води, ліниво перегукувалися на тротуарах асирійці, ховаючись у тіні дерев разом із приладдям для чищення чобіт, бігли наввипередки до Дніпра галасливі хлопчаки з вудками й кошиками, вихваляли свій товар перекупки булок і насіння, чатували на покупців торговці біля яток із морозивом, пивом і квасом. Дівчата з коробками «Київтабактрест» на плечах прогулювалися й пронизливо кричали:

— Єгипетські папіроси! «Алжирські»! «Заказні»! «Жемчужина»! Єгипетські папіроси!..

І тремтливе відчуття безсилля пронизувало все тіло Корнія від

гамору навколо. Всі ходили, диміли, сміялися, сварилися, показували свої жовті зуби, тицали потемнілими від тютюну пальцями... А голова у хлопця йшла обертом, і світ довкола стрибав, як скажений.

«Певно, тепловий удар. Треба тільки додому дійти... Доповзти».

Не розумів, що з ним, не хотів знати, пригадувати. Подав звіт, дочекався завершення робочого дня, доплентався додому, впав на ліжку одягненим, як був. І привиди минулого ще продовжували танцювати над ним, аж поки не прийшло забуття.

Прокинувся серед ночі, весь спітнілий і знесилений. Свистів, як інколи це бувало у нього, від нестачі повітря кривий зламаний ніс. Страшенно боліла голова. Але з нічною тишею прийшов і спогад про той день, коли востаннє бачив Кетті-Босс, чи то пак Аду. Чорт, він же був сьогодні на тій кухні! Він був там, і навіть під ногами у нього заскрипіла та ляда від льоху... Був і не збагнув, наскільки далеко він засунув у закутки своєї підсвідомості цей спогад.

Більшовики саме зайшли у Київ перший раз. Він був на кухні з Адою, у квартирі її батьків. Щось їв, набивав собі пузяку.

Аж ось у коридорі раптом зчинилася якась метушня. Пронизливо зойкнула Адина мама, з тривогою й інтелігентною безпорадністю щось комусь пояснював батько. Але їхні голоси тонули у зростаючому галасі чужих, грубих і крикливих.

Пам'ятав, як голосно забемкало його серце у тривожному передчутті.

— Я подивлюся, сиди тихо, — строго наказала Ада й навшпиньки вийшла з кухні.

А потім убігла в кімнату вже з розірваною кофтиною, рвучко зачинила за собою двері, у які відразу почали гамселити чужинці. Рвонула за ручку ляду до льоху, і, вхопивши за барки хлопчача — аж затріщала сорочка, — із нелюдською силою штовхнула його вниз.

— Вони тебе не бачили! Сиди і не пищи! Бо вб'ю! — прошипіла, хряпнула лядою і насунула на неї стіл.

Це була справді лише мить: ось він сидить за столом — а ось уже лежить у темному льоху, боляче забитий. І страшенно здивований, як стримана й добра Ада змогла перетворитися на таку фурію.

Корній здригнувся від сорому, коли пригадав, що він тоді робив — рюмсавав, як клятий боягуз. Беззвучно ковтав сльози, тому так несподівано добре було чути, що відбувається там, нагорі. Як тріщать і

розбиваються двері, як заходять важкі чоботи чужинців, як хапають Аду, як вона борсається в їхніх руках, як зранена звірина, як вони кидають її на скриплячий стіл, як розлітається на друзки посуд, і їхні тваринні стогони — і її знесилений, кволий крик.

Вони змінювали один одного, а все тривало достатньо довго, щоби сморід від курива чужинців заповнив кожен куток його прихистку. Бридкого дешевого тютюну.

— Да она отключилась! Не-е, так неинтересно!⁷ — сказав врешті хтось там зверху.

— Я тебе очень забавный фокус покажу, называется «кричащая пепельница»⁸, — відказав йому інший, і дикий Адин крик пронизав простір.

А потім вони її кудись потягнули геть.

— Пошла, сука! Не падать, грязная буржуйка! Харе бузить! Я сказал, не падать!⁹

— Пошла бодрячком на расстрел!¹⁰

Голоси згасали, аж доки не запанувала тиша.

5

Київ, субота, 4 липня 1925 року

Ліниве заспане сонце не квапилось підійматися над містом. Розвиднялося поволі, ніби хтось сьогодні вночі із злого умислу до Корнія підкрутив усі годинники світу, щоби вони сповільнилися і грали на його розбурханих нервах.

Збирався швидко, але ретельно. Хотів мати пристойний вигляд і водночас соромився свого бажання.

Змусив себе поснідати, хоча шлунок бунтував від однієї думки про їжу.

Насправді не знав, що хоче почути від неї чи що має сказати. Здавалося б, мав добрих пів ночі, щоби знайти всі потрібні слова. Але вони розбігалися, як миші. А в голові пульсувала одна потреба — ще раз її побачити і перепросити... Прагнув зустрічі — і водночас боявся її.

Шлях здавався особливо довгим, і Корній уже навіть думав

витратитися на візника, але розумів: якщо спішитиме, то завітає до Ади непристойно рано.

Серце закалатало, коли побачив знайомий обрис будинку. Але найгірше поведився знову шлунок, ніби передчуваючи щось, відоме тільки йому. «Ось же буде гарно, як перше, що запитаю при зустрічі, — це про вбиральню», — подумав із соромом.

Зайшов у темний коридор, знову за звичкою потягнувся до вмикача і знову заплутався у павутинні та бруді. А в ніздрі різко вдарив знайомий тривожний запах. Ступив крок і відчув щось липке, що пристало до чобота. У голові спалахнув здогад: кров! Чомусь із того першого кроку вже знав: щойно відчинить двері ближчих кімнат, щоб хоча б якось присвітити в коридорі, то знайде труп Сави Петровича.

Він і справді лежав горілиць, в одній шинелі, світлячи своїм худим, кістлявим тілом. Випростався в калюжі власної крові і, найімовірніше, сечі. Розплющені заковчені очі, наповнені якимсь потойбічним жахом, віддзеркалювали в собі не вкриту павутинням і плямами стелю, а щось інше. Те, що бачив лише він. Можливо, те, про що так плутано розповідав Корнію ще вчора.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ